

de Gronsenput

GESCHIEDENIS VANAF 1924 TOT HEDEN

WAT ER AAN VOORAF GING

In **1918** besluit de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (de latere PvdA) samen met het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (de latere FNV) om een socialistische jeugdvereniging op te richten, de Arbeiders Jeugd Centrale.

Het doel was om jongeren uit de arbeidersklasse op te voeden en te ontwikkelen, zowel lichamelijk als geestelijk. Men voor te bereiden op deelname aan de strijd voor het socialisme van de arbeidersbeweging, een strijd die bepalend zou zijn voor de vorming van hun verdere leven. Muziek en dans nemen een belangrijke plaats in binnen het gedachtegoed van de AJC, gebruik van alcohol en tabak zeker niet.

Om dit doel te bereiken koopt de AJC diverse terreinen waarop jeugdkampen worden georganiseerd. Het grootste en meest bekende wordt "de Paasheuvel" in Vierhouten.

HIER IN LIMBURG

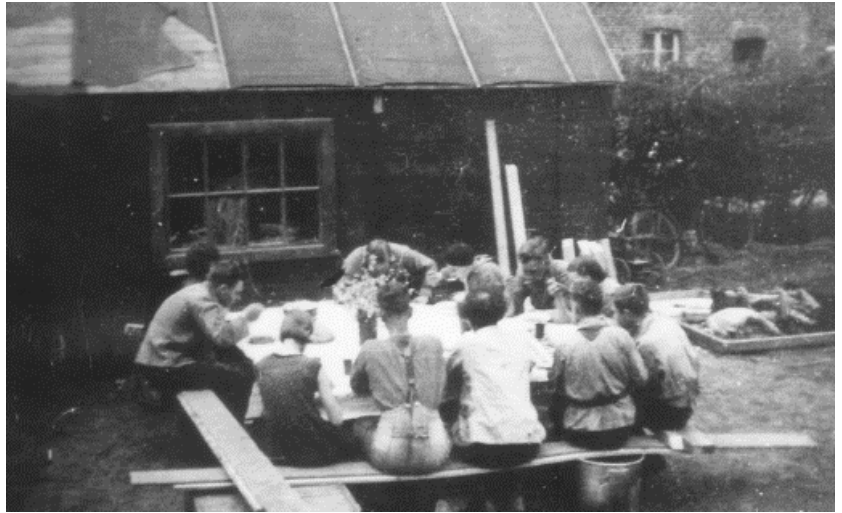
1924 - 1928

1928 - Het eerste terreintje (achter de heg de "holle weg")

In het katholieke Limburg is dit jeugdkamperen moeilijker te realiseren. Gemengd kamperen wordt op veel plaatsen nog niet toegestaan. De AJC afdelingen uit Brunssum, Heerlen en Geleen kamperen vanaf **1924** op diverse plaatsen in Zuid-Limburg waar ze dan ook nog regelmatig worden weggestuurd. In **1928** wordt een stukje grond naast het huis van de familie Bisschops in Wijlre aan de Haasstad gekocht.

De bron bij de “Gronselenput” is populair onder de bevolking van Stokhem, Engwegen en Wijlre. Gezinnen met kinderen gaan er op vrije dagen spelen, ook al omdat men weet dat de familie Bisschops een terras met prieeltje heeft waar limonade uit kogelflesjes kan worden gedronken. De huidige bewoners van dit huis vinden nog steeds, als ze rond het huis aan het graven zijn, deze flesjes.

1928 - Het eerste terreintje naast de familie Bisschops

Niet alleen de bewoners van de verschillende dorpen zijn bij de bron aan de voet van de Keutenberg te vinden. Ook deelnemers aan de jeugdkampen gebruiken in die tijd het frisse, heldere, stromende water. Of het nu is om zich te wassen, te zwemmen, kleding te wassen of drinkwater te halen bij de bron.

1935 - Baden bij de bron aan de Geul

NAAR DE HUIDIGE PLEK

1936 - 1939 - 1947

Halverwege jaren 30 koopt de familie Bisschops een nieuw stukje grond van circa 0,5 hectare, grenzend aan de Geul. Deze grond ruilt men tegen het stukje dat in ons bezit is. In **1936** is met een bijbetaling van 400 gulden het terrein “de Gronselenput” op de huidige plaats een feit.

1938 – Het huidige terrein aan de Geul (nu staat hier ons gebouw, het terras en de kampvuurkuil)

Plannen worden gesmeed, de handen ineengeslagen en al snel, in **1939**, wordt een prachtig dagverblijf gerealiseerd. Lang plezier hebben de AJC'ers er niet van. De Tweede

1939 – Nieuw dagverblijf, afgebroken in WO-2

Wereldoorlog breekt uit en de AJC wordt door het landelijk bestuur opgeheven.

Het NVV gebruikt nog even het terrein. Ook deze vereniging kan niet langer blijven bestaan omdat de bezetter in Nederland slechts één vakvereniging toestaat (het Arbeidsfront). Snel daarna wordt het gebouwtje door het Arbeidsfront verkocht.

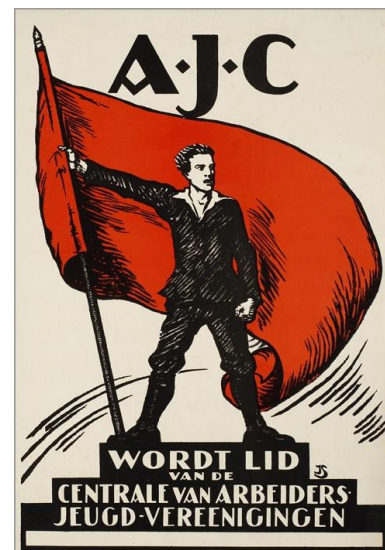
Na de oorlog wordt in Nederland de AJC snel weer opgericht. Het kost alleen veel moeite om het terrein terug te krijgen. Pas in **1947** lukt dit. De meeste bomen zijn inmiddels gekapt en het dagverblijf waar men zo trots op was, staat er ook niet meer. Een afgedankt kippenhok gaat noodgedwongen dienst doen als keuken. Ook worden er nog een strohok voor de stromatrasen en een wc aan vast gebouwd.

1947 – Piepers jassen en boontjes doppen bij het “kippenhok”

Groepen jongens en meisjes van de AJC hervatten het samen op kamp gaan. Na een eerdere achteruitgang van het aantal leden, vooral tijdens de oorlog, komt de AJC gelukkig weer in bloei. Op het hoogtepunt, in **1947**, zijn er weer bijna 11.000 leden.

In de loop van de jaren vijftig zorgen de emancipatie van de arbeidersklasse en de ontzuiling er voor dat de traditionele AJC-stijl de jeugd minder aanspreekt; in februari **1959** wordt de AJC daarom opgeheven.

Gelukkig bezoeken na de oorlog steeds meer andere (doel)groepen het kampeerterrein. Het zijn vaak begeleide groepen jongeren afkomstig uit het verenigings- of buurtwerk. Vaak zijn het groepen kinderen uit de sociaal zwakkere buurten. Later ontdekken ook scholen en sportverenigingen ons terrein waarbij zij naast hun eigen programma altijd veel aandacht aan natuureducatie schenken.

1950 – Keuken: potten, pannen en ander kookgerei

Voor de groepen wordt op houtvuur gekookt in grote gamellen. Omdat al dit werk door vrijwilligers uit de omgeving wordt gedaan, staan de vrouwen er overdag vaak alleen voor. De mannen moeten immers gaan werken.

De plaats om hier te kamperen is ideaal, er is namelijk drinkwater bij de hand. Dit wordt met gamellen uit de bron gehaald waarbij de ontmoetingen met bewoners van de Keutenberg, die hier ook hun water halen, erg leuk zijn

1959 – Water halen bij de bron

PIKETTEN, WASLIJN EN EEN PASTOOR

BEGIN JAREN 50

De pastoor van Wijlre maakt **begin jaren 50** kenbaar dat het niet past dat jongens- en meisjestenten zomaar naast elkaar staan zonder dat er een afscheiding is. De reactie van de gemeente volgt snel. Er moeten afscheidingen aangebracht worden zodat jongens- en

meisjestenten en tenten voor echtparen van elkaar gescheiden zijn. Als creatieve en betaalbare oplossing worden tussen de tenten houten paaltjes van circa 60 cm in de grond geslagen waartussen met waslijndraad een afscheiding wordt aangebracht. En ja, bij de afscheiding staan de tenten gewoon naast elkaar maar dan wel “met een draad ertussen”. Een verwachte negatieve reactie op deze eenvoudige oplossing van zowel de pastoor als de gemeente blijft uit en de beheerders besluiten om, telkens als er weer een kamp is, de paaltjes dieper de grond in te slaan. Na circa 3 jaar ligt de

waslijndraad op de grond. Dan worden paaltjes en draad definitief weggehaald. Inmiddels is ook de pastoor met emeritaat!

WEG KIPPENHOK, WELKOM NIEUW GEBOUW

MIDDEN JAREN 50

In **1956** maakt de oude keuken plaats voor een nieuwe houten keuken annex beheerdersverblijf. In de lente wordt met de bouw begonnen. In de zomer **1956** staat het gebouw en wordt er bezit van genomen. Veel binnenwerk moet er dan nog gedaan worden.

Ondertussen maakt ook het koken op houtvuur plaats voor koken op flessengas. Precies een jaar later kijken de beheerders terug op een mooi stukje werk. Sommige dingen zijn nog voor verbetering vatbaar maar als bedacht wordt dat alles met vrijwilligers is opgeknapt, kan iedereen weer trots zijn op deze klus.

1956 – De nieuwe keuken

DE VERGUNNING EN DE VELDWACHTER

TOT EIND JAREN 50

No.

VERGUNNING VOOR KAMPEEREN

Burgemeester en Wethouders van Wijlre
verleenen, behoudens de rechten van derden, aan Gerke van
Smirongen de Vogen
wonende 20 (straat en no.) Kampers
Bisschops Plaats vergunning tot kampeeren op het terrein
zulks voor deu personen, van wie 16 jaar of ouder:
3 m.
1 tent 2x2 m.

Tijdvak, waarvoor de vergunning geldt: 17 Jun 24 Jun
1939

Aan deze vergunning zijn de aan ommezijde vermelde voorwaarden verbonden.

Deze vergunning kan te allen tijde worden ingetrokken.
Zij moet op eerste vordering worden vertoond aan hen, die belast zijn met het opsporen van overtredingen der kampeerverordening.

Wijlre, 19 Juni 1939
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Scandaris De Burgemeester:
Reep. 0.30 F. H. Meijer
Z. O. Z.

dan men in Wijlre gewend is.

De tent, waarin wordt gekampeerd, mag niet worden geplaatst tusschen boomen of struikgewas.

Personen beneden 16 jaar mogen na zonsondergang niet kampeeren dan onder toezicht van een meerderjarige.

Brandende lucifers, sigaretten, sigaren of asch mogen niet worden weggeworpen. Met rooken moet zeer voorzichtig worden gehandeld, ter voorkoming van brand. Aangestoken kampvuren, kooktoestellen, lampions en onbeschermde lichten moeten voortdurend bewaakt worden.

Bij elke tent moeten, zoowel bij dag als bij nacht, ten minste één emmer, gevuld met water, en eenige schoppen aanwezig zijn.

Boomen of struikgewas mogen zonder toestemming van den recht-hebbende niet worden beschadigd, geroid, gekapt of afgesneden.

De kampeerdere moeten zich op zoodanige wijze gedragen, dat hun gedrag aan niemand aanstoot kan geven. De nachtrust der omwonenden mag niet worden gestoord.

Honden of katten mogen op het terrein niet worden gehouden.

Niemand mag in de tent worden toegelaten aan wien een kampeer-vergunning is geweigerd.

Gezorgd moet worden, dat geen papier of afval van eetwaren en dergelijke op het terrein worden geworpen, terwijl vóór het vertrek alle afval, stroo enz. moet worden opgeruimd.

De gemeente aanvaardt geenerlei aansprakelijkheid voor overlast of schade ten gevolge van of in verband met het kampeeren. Deze aansprakelijkheid blijft uitsluitend en ten volle ten laste van leiders en kampeerdere zelf.

Tot **ver in de jaren 50** verstrekt de gemeente een zogenaamde “vergunning voor kamperen”. Of je met een groep of met een gezin het kamp opslaat, maakt niet uit. Vooral bij kamperen in het weekend is dit een stressvolle gebeurtenis.

Het gemeentehuis van Wijlre, toentertijd gevestigd tegenover de Brand bierbrouwerij, sluit zaterdags om 12.00 uur haar deuren. Vóór dat moment moeten kampeerdere het papiertje hebben. Zeker niet eenvoudig, gelet op het openbaar vervoer in die tijd.

Jongeregroepen uit achterstands-wijken, jeugd uit de grotere steden of “belhamels” uit de randstad gedragen zich soms heel anders

Op het kampeerterrein waar een goede sociale controle is, is dit zelden een probleem. Daar buiten zijn deze jong volwassenen, oftewel de pubers, nogal eens luidruchtig. Gelukkig houdt rijkspolitie-man Urlings die in Stokhem woont, voor de reorganisatie van de politie nog respectvol veldwachter genoemd, dit goed in de gaten.

Het verkeerde gedrag wordt door deze ordehandhaver snel gecorri-geerd. Zodra er weer een groep het terrein betreedt, komt hij even kijken wat voor vlees hij in de kuip heeft.

Zijn manier van optreden dwingt zelfs bij de “grootste monden” respect af.

DOOR DE JAREN HEEN

Voor en direct na de oorlog lopen of fietsen de jeugdige kampeerders van de AJC vanuit Brunssum, Heerlen en Geleen naar het terrein. Ook reist men met de trein naar station

1939 – Tussenstop op station Heerlen

Schin op Geul. Vandaar is het ongeveer 2 km lopen naar de Gronselenput. Tenten en bagage gaan in de zogenaamde hordekar, een zelfgemaakte kar met oude fiets- of wagenwielen. Later schiet een bevriende transportondernemer, de firma van Bree uit Brunssum, regelmatig te hulp. Op de open vrachtwagen vanaf Brunssum, door Wijlre en Stokhem naar het terrein rijden, vindt men een feest!

In die tijd, maar ook nog later **in de jaren 60**, hebben nog weinig families een auto. Huren is zelfs voor

velen nog te duur. Handzame en lichtgewicht kampeerartikelen zijn nog moeilijk te vinden. Alles wat benodigd is voor een weekje kamperen gaat mee de trein in of wordt, veelal ruim vooraf, opgestuurd in grote zware transportkisten met de firma van Gend en Loos. Omdat het terrein niet altijd bewoond is, levert deze firma alles af bij de familie Geelen in Stokhem, het zogenaamde sleuteladres. Hier haalt iedereen die het terrein op wil de sleutel.

Een paar dezelfde kwesties komen telkens met tussenpozen terug. *“Het pad naar en van het terrein is wel erg smal! Als ik een tegenligger tegenkom heb ik een probleem”*, horen we vaak. Wij wijzen dan op de verschillende passeerpunten die in de loop der tijd zijn ontstaan. Dat zelfs de vrachtwagen van de Sligro, de tankwagen van ons Butagas en de vuilniswagen geen moeite hebben hier te komen. *“Wat een route was dat zeg! Ik stond doodsangsten uit”*.

Deze is van latere tijd. Met de komst

van navigatie-systemen in veel auto's gebeurt het nogal eens dat de 'snelste route' staat ingesteld. Komend vanuit Schin op Geul, in het gehucht Engwegen, onder aan de Keutenberg, waar de Amstel Gold race een barre beklimming aanvangt, passeert men dan het bord “22% steilste helling van Nederland”. Na de top, heet de weg omlaag via Stokhem naar ons terrein ook nog eens ‘Dodenweg’!!!

1966 – Een bus wordt het parkeerterrein afgetrokken

VAN HET ÉÉN KOMT HET ANDER

DOOR DE JAREN HEEN

1965 – Kindertekening van voorste kampterreintje

Halverwege **de jaren 60** neemt het toeristisch en dus het individueel kamperen toe. Verbeteringen aan het comfort kunnen niet langer op zich laten wachten. Ook wordt in die periode het terreintje (zie tekening) uitgebreid met wat nu het grote veld en het camperveld is. In **1967** wordt het voorste gedeelte van het terrein aangesloten op de waterleiding.

De waterleiding, in eerste instantie bedoeld voor de keuken, wordt snel uitgebreid

door het in **1969** bouwen van een houten sanitair gebouw, grenzend aan de keuken met op de waterleiding aangesloten douches, toiletten en wasgelegenheden. De afvoer is niet langer stroomafwaarts op de Geul, maar in een (toen) nieuwe septic tank.

De middenstand uit Wijlre verleent **vanaf de jaren 60** een aantal jaren haar service. Bakker Henrotte (nog steeds bakker in Wijlre) komt iedere dag met een busje om brood te verkopen. Kruidenierswaren, groente en zuivel worden door de heer Hensgens uitgevent.

1978 – Toiletaanbouw, keuken, winkeltje en receptie

In **1978** wordt het terrein aangesloten op het gemeentelijke riool. Zomer **1980** treedt de Geul behoorlijk buiten haar oevers. Een aantal betrokken gezinnen wordt geëvacueerd naar een hoger gedeelte, hun kinderen slapen die nacht in het dagverblijf en zelf doorwaken de ouders een spannende nacht met veel koffie. De volgende ochtend zakt het water en kan iedereen weer terug. In **1981** wordt het grote veld, al wat langer in pacht, ons eigendom.

Het jaar daarop, **1982**, wordt een nieuwe beschoeiing langs de Geul aangelegd. Een noodzakelijke GROTE klus om te voorkomen dat bij het volgende geweld van het water het terrein doorbroken wordt.

Gelukkig is in **1982** dit werk tijdig afgerond want een jaar later, in **1983**, stroomt de Geul weer over en neemt bezit van het laaggelegen gedeelte van het grote veld en een gedeelte van het huidige camperterrein. De toegangsweg is voor twee dagen niet meer te gebruiken, het terrein wordt erg nat, sompzig en modderig maar door de nieuwe beschoeiing is een doorbraak is voorkomen.

1982 – Aanleg beschoeiing

1983 – De Geul stroomt over, geen autoverkeer!

Omstreeks die tijd, **eind 1984**, als het kampeerterrein meer dan 50 jaar bestaat, zijn de douches, de toiletten, de opslagruimtes, het dagverblijf, de beheerdersruimte en de

keuken talloze keren opgeknapt. Tientallen vrijwilligers hebben staan schuren, plamuren en schilderen. Hebben dingen gerepareerd, verbeterd en veranderd. Door hun handen gingen liters verf, talloze kwasten, stapels vellen schuurpapier, veel spijkers en nóg meer schroeven. Het moment breekt aan om de 'stichting' in Vierhouten (Stichting voor Zon en Vrijheid), eigenaar van het terrein en alles wat er op staat, duidelijk te maken dat het zo niet langer gaat. Gelukkig is de uitkomst na vele gesprekken positief. Allereerst wordt in **1986** een duurzamer, praktischer en veel groter sanitair gebouw gebouwd.

Kort hierna, in het voorjaar **1987**, wordt het oude houten toiletgebouwtje afgebroken om ruimte te maken voor een nieuwe winkel en recreatieruimte. De realisering hiervan vindt een jaar later plaats, in **1988**.

Bouwtechnisch gebeurt er **tussen 1988 en 2005** niet zo veel. Eén puntje van aandacht is er wel. Het nieuwe sanitair gebouw is altijd koud omdat er weinig zonlicht naar binnen komt. Midden jaren 90 wordt er centrale verwarming geïnstalleerd. Iets wat, tot op de dag van vandaag, door veel gasten wordt gewaardeerd.

Een greep uit andere verbeteringen in deze periode:

- Tientallen rollen elektriciteits snoer gaan door de handen van vrijwilligers om stroompunten aan te leggen op bijna alle kampeerplekken.
- Het terrein wordt voorzien van verlichting.
- Massa's kruiwagens grond worden verzet voor aanleg van de drainage van de terreinen en de parkeerplaats.
- De bestaande riolering wordt doorgetrokken naar alle watertappunten op de terreinen.
- De zandbak wordt aangelegd.
- De waterspeelplaats wordt aangesloten op de waterleiding.
- Het houten speelhuis met glijbaan krijgt een plekje.
- Tientallen vierkante meters dakleer van de winkel en receptie worden vervangen.
- Honderden kuubs gras worden gemaaid.
- Stapels brandhout worden gezaagd en gehakt.
- Vele bomen en heggen worden gesnoeid en snoeihout verstookt.
- Héél veel kruiwagens verharding worden uitgestrooid.
- Twee professionele ovens worden gekocht. In de vakanties soms 600 broodjes per dag!
- Een houtopslag voor bij de kampvuurplaats wordt gebouwd.
- De kampvuurplaats krijgt rondom vaste banken.
- De parkeerplaats krijgt zonnepaneelverlichting.
- Het toiletgebouw krijgt een zonneboiler.
- En er gebeurt nog véél, véél, véél, véél, véél, véél meer.

1988 tot 2005 – links recreatieruimte | midden winkel, barretje, receptie en keuken | rechts sanitair

GEEN WATERRECREATIE MEER ☹️

Al vanaf de eerste overnachtingen in 1924 gebruikt men het riviertje de Geul als wasplaats voor kleding, als plaats om te baden en natuurlijk als recreatiewater om te zwemmen, te dobberen op autobanden of te varen in opblaasbootjes.

Midden jaren 90 komt daar een einde aan als het waterschap Limburg regelmatig de kwaliteit gaat controleren. Deze blijkt al langere tijd onvoldoende. Lozingen van het riool in België, waar de Geul ontspringt, kunnen stroomafwaarts gezondheidsklachten veroorzaken. Gelukkig neemt geleidelijk de kwaliteit weer toe. Hopelijk zo snel dat spelen in de Geul weer mogelijk wordt!

DE KROON OP HET WERK

2005

In 2005 verdwijnt het laatste, in 1957 gebouwde, houten gebouw. In plaats daarvan wordt het huidige stenen gebouw, “het Gronselenhoes”, neergezet. De functie wordt veelzijdig: receptie, recreatieruimte, bar, broodkeuken en voorraadruimte voor de winkel. Vanuit hier worden de nog steeds toenemende bezoekers op ons terras bediend.

Buiten kampeerdere, ontvangen we veel wandelaars en fietsers die bij ons een heerlijk rustpunt vinden met een kopje koffie of een “bier van de tap” met uitzicht op de Geul, de weilanden en koeien en de Keutenberg.

2005 tot nu – “t Huiske” en winkeltje | “Gronselenhoes” | toiletgebouw

“HET KAPITAAL”

De (vrijwillige) beheerders

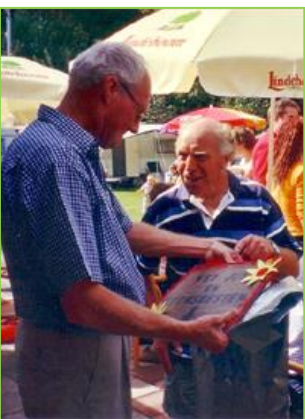

Begonnen in **1924** als terrein voor AJC'ers, destijds beheerd door een paar leden van de lokale afdelingen. Later, na **1959**, als de AJC is opgeheven en ook andere groepen er gebruik van maken, gerund door een handvol

echtparen, veelal uit de buurt en ooit verbonden met de AJC. **Vanaf de jaren 80**, als het toeristisch kamperen sterk toeneemt, uitgebreid met meer echtparen en andere vrijwilligers van verder weg in Nederland. In **2019** bestaat de groep uit ruim 30 personen met hart voor het kampeerterrein en haar gasten. Soms nog mensen met een “rood” hart, maar ook mensen met een andere achtergrond. Altijd vrijwilligers die het beste met het terrein en de natuur voor hebben. Uniek in Nederland!

Aanvullingen en/of opmerkingen? – mail naar c.denbok@paasheuvelgroep.nl